ցա մնալ ի կողմանս Շամախւոյ, և ինքն դարձաւ ի Կոստանդնու-պօլիս»:

Վրաց ժամանակագրութիւնը 1895 *սոյն թուի Տարեգրի մէջ գրէ. «*623 *Փրկչական թուին (դուցէ Վրաց ազգային թուականը լինի) Հերակլ Վրաց թագաւորը առնում է Հայաստանի մի մասը, Ատրպատականը և Շիրվանի խանութիւնը:*

ՇԱՄԱԽՒՈՅ ԲԱՐԲԱՌԸ 1894

Թո՛ւրո՛ւզ, իմացա՛ր հի՛նչա իլա՛լ. ախթանց բան կիլլ՛. Թօթլին էն զումանէն զալու ա իլում, լամսա (լութերեան) Գեօզուշը հարցնումա քի՛, չմա՛ր ա Տէր Սահակը մեզ վրայ անէծք թափում: Թոթլին ալ ասումա թա՛, ա՛յ քիշի հի՛նչաս չիթ չիթ խօսում, զաժէ ես իմանումամ քի՛ դու ա՛լ, Ջավաթն ա՛լ, Ջումշուտն ա՛լ, Ջհանկիրն ա՛լ, Ջուանշիրն ա՛լ չիմ Հայ իլելով իլելա՛մ ժաման փախալաք: Չմա՛ր աս քնամ ժողովրան. չէ որ քմար լուսահոգի դադաշդ ժամ ա շինալ, քեզաի մեզաի քարօզիչան բերալ, դէ՛ ասա Թո՛ւրո՛ւզ:

Դա ինչաք խօսում, պարոն Գուզո՛ւս. Շամիլը ուժէ դաւնօ եկած կիլէր մեր ժամը, ամա Դուրսամ՛նը, Գեօզի՛ւշը, Դուրմի՛շը, Բաղի՛շը, Բալասի՛ն, Ոզասի՛ն, Թառա՛ն չան թօղնում: Նէ՛ա, Ջաւաթ բէկ, ախթանց չի՛, մի մարդի ըղնաշխա ակեար քի՛ խերքը իլի, հաւատը չորի նման չի փոխի. ինչպէս պապզանը չի կարող փոխի, որ պապինցնա մնացալ, էնպէս ալ հաւատն ու ժամը:

Ո՛վ չի ուզում Ասսու խօսքը լսի. ամենս ալ. փա՛ռք Աստուծոյ, ամեն կիրակի մեր ժամումը քարօզան ասում, եկեղէք լսեցէք դէ ալ հի՛. ակեա Հա՛յաք. ախթանց չիթ չիթ խօսքերով բէզամազ իլածի նման քաշւալաք էն դիւսը, թէ Տէր Սահակը նզովալա, Թո՛ւրո՛ւզ ախթանց չի՛, ա եա՛. շա՛տ հախ աս ասում Գուզուս, լամսի հետի վաէրաւնօ, ինչ կիլի կիլի, հաւատն ի՛նչա՛, Հայն ինչա՛:

Ա՛յ դարդաշ, չէ որ զօնչի ա՛նք, Հա՛յանք, մեր հի՛նչ բան-